

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет східних мов
Кафедра японської мови і переклад

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теоретичні питання східної мови (японської)

(«Лексикологія», «Теоретична граматика», «Стилістика», «Історія мови»)

для студентів

спеціальності	035 «Філологія»
освітнього рівня	першого (бакалаврського)
спеціалізації	035.069 Східні мови і літератури (переклад включно),
перша – японська	
освітньої програми	035.069.02 Мова та література (японська)

2023-2024 навчальний рік

Розробники:

Боришполець Ю.В., старший викладач кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов Київського університету імені Бориса Грінченка.

Комісаров К. Ю., доцент кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі:

Кузьменко Ю.С., старший викладач кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов Київського університету імені Бориса Грінченка.

Букрієнко А.О., доцент кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов Київського університету імені Бориса Грінченка.

Комісаров К. Ю., доцент кафедри японської мови і перекладу Факультету східних мов Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри японської мови і перекладу (протокол від «25» серпня 2023 року №1).

Завідувач кафедри японської мови і перекладу

Букрієнко А.О. Букрієнко

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми мова і література (японська)

25. 08.2023 р.

Гарант освітньої програми Д.П.Москальов (Д.П.Москальов)

Робочу програму перевірено

18. 08.2023 р.

Заступник декана Факультету східних мов

Ю.В. Боришполець (Ю.В. Боришполець)

Пролонговано:

на 2024/2025 н.р. _____ (_____), «____» _____ 2024 р., протокол № _____

на 2025/2026 н.р. _____ (_____), «____» _____ 2025 р., протокол № _____

на 2026/2027 н.р. _____ (_____), «____» _____ 2026 р., протокол № _____

на 2027/2028 н.р. _____ (_____), «____» _____ 2027 р., протокол № _____

1. Опис навчальної дисципліни Теоретичні питання східної мови (японської).

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання		
	денна		
Вид дисципліни	обов'язкова		
Мова викладання навчання та оцінювання	Українська, японська		
Загальний обсяг кредитів / годин	8/240		
Курс	4		
Семестр	7	8	
Кількість змістових модулів з розподілом	3	1	
Обсяг кредитів	6	2	
Обсяг годин, в тому числі:	180	60	
Аудиторні	84	28	
Модульний контроль	12	4	
Семестровий контроль	20	10	
Самостійна робота	64	18	
Форма семестрового контролю		екзамен	

Лексикологія

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання		
	денна		
Вид дисципліни	обов'язкова		
Мова викладання навчання та оцінювання	Українська, японська		
Загальний обсяг кредитів / годин	2/60		
Курс	4		
Семестр	7	8	
Кількість змістових модулів з розподілом	1	-	
Обсяг кредитів	2	-	
Обсяг годин, в тому числі:	60	-	
Аудиторні	28	-	
Модульний контроль	4	-	
Семестровий контроль	5	-	
Самостійна робота	23	-	
Форма семестрового контролю		екзамен	

Теоретична граматики

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання		
	денна		
Вид дисципліни	обов'язкова		
Мова викладання навчання та оцінювання	Українська, японська		
Загальний обсяг кредитів / годин	3/90		
Курс	4		
Семестр	7	8	
Кількість змістових модулів з розподілом	1	-	
Обсяг кредитів	3	-	
Обсяг годин, в тому числі:	90	-	

Аудиторні	42	-		
Модульний контроль	6	-		
Семестровий контроль	10	-		
Самостійна робота	32	-		
Форма семестрового контролю		екзамен		

Історія мови

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання			
	денна			
Вид дисципліни	обов'язкова			
Мова викладання навчання та оцінювання	Українська, японська			
Загальний обсяг кредитів / годин	1/30			
Курс	4			
Семестр	7	8		
Кількість змістових модулів з розподілом	1	-		
Обсяг кредитів	1	-		
Обсяг годин, в тому числі:	30	-		
Аудиторні	14	-		
Модульний контроль	2	-		
Семестровий контроль	5	-		
Самостійна робота	9	-		
Форма семестрового контролю		екзамен		

Стилістика

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання			
	денна			
Вид дисципліни	обов'язкова			
Мова викладання навчання та оцінювання	Українська, японська			
Загальний обсяг кредитів / годин	2/60			
Курс	4			
Семестр	7	8		
Кількість змістових модулів з розподілом		1		
Обсяг кредитів		2		
Обсяг годин, в тому числі:		60		
Аудиторні		28		
Модульний контроль		4		
Семестровий контроль		10		
Самостійна робота		18		
Форма семестрового контролю		екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – оволодіння студентами головними практичними навичками спілкування, формування аудіальних здібностей, читання та переказу. Курс носить комунікативний характер.

Завдання дисципліни передбачають:

- розвивати **загальні компетентності** такі,

- ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК4 Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК5 Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК6 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК7 Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК8 Здатність працювати в команді та автономно.
- ЗК9 Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК10 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК11 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК13 Здатність проведення досліджень на належному рівні.

- розвивати *фахові компетентності* спеціальності:

- ФК1 Загально-професійні компетентності: Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.
- ФК3 Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії японської мови.
- ФК4 Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди японської, описувати соціолінгвальну ситуацію.
- ФК7 Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу текстів японською мовою.
- ФК8 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.
- ФК9 Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною мовами.
- ФК10 Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.
- ФК11 Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.
- ФК12 Здатність до організації ділової комунікації.

- ФК13 Комунікативні компетенції: Лексико-граматична компетентність передбачає: володіння лексичними, граматичними, орфографічними мовними знаннями і навичками; знання семантики, словотворчої й синтаксичної структури, функції в реченні й тексті, лексичної полісемії, антонімії, особливостей фразеології для структурної організації тексту та вираження комунікативної інтенції.
- ФК14 Мовленнєво-фонетична компетенція передбачає: знання про звуки мови і закономірності їх поєднання; про фонетичні процеси (голос, інтонацію, чергування звуків) знання фонетичної транскрипції та фонематичні навички мовлення (рецептивні і репродуктивні); уміння сприймати на слух різножанрові та різнопредметні автентичні тексти.
- ФК18 Перекладацька компетенція: знання специфічних перекладацьких трансформацій, уміння їх застосовувати у перекладі різножанрових текстів, здатність розпізнавати основні перекладознавчі поняття, щоб працювати з машинним перекладом, послідовним усним та художнім перекладацьким супроводом

3.Результати навчання за дисципліною

Програмні результати навчання:

Знання, вміння, розуміння, навички:

- ПРН7 Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.
- ПРН8 Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію японської мови і літератур, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.
- ПРН12 Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.
- ПРН15 Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.
- ПРН17 Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.
- ПРН18 Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

- ПРН19 Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.
- ПРН20 Володіти мовою фаху на рівні С1 для вільного письмового й усного перекладу, здійснення професійної комунікації і міжособистісного спілкування та якісного професійного використання.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

№	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
		Разом	Лекційних	Практичних	Модульній контроль	Самостійна робота	Семестровий контроль
7 семестр							
Лексикологія							
Змістовий модуль I							
1.	Тема 1. Лексикологія як наука про слово. Слово як одиниця мовної системи. Слово та його значення	4		2		2	
2.	Тема 2. Системні відношення лексичних одиниць (лексико-семантичні поля і лексико-семантичні групи)	4		2		2	
3.	Тема 3. Системні відношення лексичних одиниць (омонімія у сучасній японській мові)	4		2		2	
4.	Тема 4. Історичні зміни у словниковому складі японської мови	4		2		2	
5.	Тема 5. Власні назви у японській мові	4		2		2	
6.	Тема 6. Ономатопоетична лексика у сучасній японській мові	4		2		2	

7.	Тема 7. Ономатопоетична лексика у сучасній японській мові (продовження)	6		2	2	2	
8.	Тема 8. Стилiстичнi аспекти лексичних одиниць	4		2		2	
9.	Тема 9. Функцiонально-стилiстична диференцiацiя японської лексики	4		2		2	
10.	Тема 10. Термiнологiя у японській мовi	4		2		2	
11.	Тема 11. Японська фразеологiя	4		2		2	
12.	Тема 12. Японська фразеологiя (продовження)	3		2		1	
13.	Тема 13. Лексикографiя	3		2		1	
14.	Тема 14. Словотвiр у японській мовi	5		2	2	1	
	Усього	60		28	4	23	5

7 семестр

Теоретична граматики

Змiстовий модуль II

1.	Тема 1. Загальнi питання граматики	4		2		2	
2.	Тема 2. Основнi граматичнi категорiї японської мови	4		2		2	
3.	Тема 3. Граматичне вчення про слово в японській мовi. Проблема визначення слова	4		2		2	
4.	Тема 4. Предмет i завдання синтаксису	4		2		2	
5.	Тема 5. Головнi проблеми синтаксису сучасної японської мови	4		2		2	
6.	Тема 6. Головнi проблеми синтаксису сучасної японської мови (продовження)	4		2		2	
7.	Тема 7. Головнi критерiї класифiкацiї речень в японській мовi	6		2	2	2	
8.	Тема 8. Головнi критерiї класифiкацiї речень в японській мовi (продовження)	4		2		2	

9.	Тема 9. Класифікація та характеристика членів речення в японській мові	4		2		2	
10.	Тема 10. Класифікація та характеристика членів речення в японській мові (продовження)	4		2		2	
11.	Тема 11. Головні та другорядні члени речення	4		2		2	
12.	Тема 12. Складнопідрядні речення	3		2		1	
13.	Тема 13. Умовні конструкції у складнопідрядному реченні	3		2		1	
14.	Тема 14. Умовні конструкції у складнопідрядному реченні (продовження)	5		2	2	1	
15.	Тема 15. Умовні конструкції у складнопідрядному реченні (продовження)	3		2		1	
16.	Тема 16. Синтаксичний рівень японської мови як індикатор світоглядних основ японського етносу	3		2		1	
17.	Тема 17. Головні особливості когнітивно-мовної репрезентації часу в японській лінгвокультурі	3		2		1	
18.	Тема 18. Граматична категорія стану дієслова та особливості репрезентації суб'єктно-об'єктних відношень в японській мові	3		2		1	
19.	Тема 19. Маніфестації акту надання/отримання в японській мові	3		2		1	
20.	Тема 20. Унагі文 як граматичний феномен японської мови	3		2		1	
21.	Тема 21. Актуальне членування речення як граматична та лінгводидактична проблема	3		2	2	1	
	Усього	90		42	6	32	10

7 семестр

Історія мови

Змістовий модуль III

1.	<i>Тема 1. Зародження та формування японських лінгвістичних учень</i>	4		2		2	
2.	<i>Тема 2. Вплив ідей європейського та американського мовознавства на дослідження граматики в Японії</i>	3		2		1	
3.	<i>Тема 3. Головні віхи історії формування фонетичної системи японської мови</i>	4		2		2	
4.	<i>Тема 4. Головні історичні зміни словникового складу японської мови</i>	2		2			
5.	<i>Тема 5. Головні етапи розвитку японської фразеології</i>	4		2		2	
6.	<i>Тема 6. Історія японської писемності</i>	2		2			
7.	<i>Тема 7. Визначні японські мовознавці та їхні основні праці</i>	4		2	2		
	МКІ	2				2	
	Всього	30		14	2	9	5

8 семестр

Стилістика

Змістовий модуль III

1.	Тема 1. Завдання, предмет, структура та ключові поняття стилістики	4		2		2	
2.	Тема 2. Стилістика у світлі японської мовознавчої традиції	2		2			
3.	Тема 3. Поняття норми у стилістиці	4		2		2	
4.	Тема 4. Експресивні стилі та реєстри мовлення	4		2		2	
5.	Тема 5. Індивідуальний стиль	2		2			
6.	Тема 6. Текст як категорія лінгвостилістики	2		2			
7.	Тема 7. Стилістика і культура мовлення	6		2	2	2	
8.	Тема 8. Стилістика і культура мовлення (продовження)	4		2		2	

9.	Тема 9. Стилiстична семасiологiя	4		2		2	
10.	Тема 10. Фонетична стилiстика	4		2		2	
11.	Тема 11. Графiчна стилiстика	2		2			
12.	Тема 12. Лексична стилiстика	4		2		2	
13.	Тема 13. Стилiстичнi функцiї засобiв словотвору	4		2		2	
14.	Тема 14. Синтаксична стилiстика	4		2	2		
	Усього	60		28	4	18	10
	Усього за рiк	240		112	16	82	30

5. Програма навчальної дисциплiни Лексикологiя ЗМIСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Тема 1. Лексикологiя як наука про слово. Слово як одиниця мовної системи.

Предмет лексикологiї. Зв'язки лексикологiї з iншими роздiлами мовознавства. Визначення поняття «слово». Ознаки слова. Межi слова у японськiй мовi. Типи слiв. Слово, лексема, словоформа. Структура лексеми. Методи дослiдження лексики.

Тема 2. Системнi вiдношення лексичних одиниць (лексико-семантичнi поля i лексико-семантичнi групи).

Поняття лексико-семантичного поля. Ознаки лексико-семантичного поля. Лексико-семантичнi групи. Гiперсема i гiпосема. Гiпонiмiчнi, партитивнi i еквонiмiчнi вiдношення мiж словами.

Тема 3. Системнi вiдношення лексичних одиниць (омонiмiя у сучаснiй японськiй мовi).

Омонiмiчнi вiдношення. Класифiкацiя омонiмiв. Джерела омонiмiв у японськiй мовi. Розмежування полiсемiї та омонiмiї.

Тема 4. Iсторичнi змiни у словниковому складi японськiй мови.

Iсторизми та архаїзми. Неологiзми. Запозичення у японськiй мовi. Лексичнi пласти «ваго», «канго», «гайрайго». Лексика японськiй мови з погляду походження. Активна i пасивна лексика у сучаснiй японськiй лiтературнiй мовi.

Тема 5. Власнi назви у японськiй мовi.

Класифiкацiя онiмiв. Джерела японськiй антропонiмiї. Становлення антропонiмiчної моделi японцiв. Етимологiя японськiй топонiмiки.

Тема 6. Ономатопоетична лексика у сучасній японській мові.

Звуконаслідування і звукосимволізм.

Тема 7. Ономатопоетична лексика у сучасній японській мові (продовження).

Сфери вживання ономатопоетичної лексики. Належність ономатопоетизмів до частин мови.

Тема 8. Стилiстичні аспекти лексичних одиниць.

Диференціяція японської лексики з погляду форм існування мови. Літературна та розмовна лексика. Диференціяція лексики за статевими та віковими ознаками. Діалектна та жаргонна лексика. Табу та евфемізми.

Тема 9. Функціонально-стилiстична диференціяція японської лексики.

Відмінності лексики усного та писемного мовлення. Художньо-естетична функція слів.

Тема 10. Термінологія у японській мові.

Особливості утворення термінів у японській мові. Структура термінів. Термінологічні дублети.

Тема 11. Японська фразеологія.

Класифікація фразеологізмів. Семантичні групи японських ідіом.

Тема 12. Японська фразеологія (продовження).

Ідіоматичні сполучення з чотирьох ієрогліфів «йоджіджюкуго».

Тема 13. Лексикографія.

Предмет лексикографії. Лексикографічні праці. Історія японської лексикографії. Історія створення японсько-українських та українсько-японських словників. Лексикографічна критика. Комп'ютерна лексикографія.

Тема 14. Словотвір у японській мові.

Будова японського слова. Способи словотвору. Коренескладання та основоскладання.

Теоретична граматики ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Тема 1. Загальні питання граматики.

Поняття системи в лінгвістиці. Місце граматики в лінгвістичній науці. Поняття граматики. Предмет дослідження теоретичної граматики.

Тема 2. Основні граматичні категорії японської мови.

Поняття граматичної категорії. Категорія граматичного ствердження/заперечення. Категорія граматичного часу. Категорія граматичного способу. Категорія граматичного виду. Категорія граматичного стану.

Граматична категорія директиву. Граматична категорія соціально-особистісних відносин (категорія ввічливості).

Тема 3. Граматичне вчення про слово в японській мові. Проблема визначення слова.

Частини мови як лексико-граматичні класи слів: функціональний аспект. Повнозначні та релятивні частини мови. Вказівна система «コソアド». Принципи граматичної класифікації слів. Субстантиви та предикативи. Граматична форма й граматична категорія слова.

Тема 4. Предмет і завдання синтаксису.

Визначення поняття «синтаксис». Синтаксис складного цілого, зв'язного мовлення, тексту. Основні поняття синтаксису: відношення, функція, структура, формальні показники. Зв'язок між морфологією та синтаксисом. Синтаксис словосполучення. Синтаксис речення. Порядок слів у реченні. Порядок слідування головної та підрядної предикативних частин у складнопідрядному реченні.

Тема 5. Головні проблеми синтаксису сучасної японської мови.

Історія розвитку синтаксичної науки: елементно-таксонімічна парадигма, системно-структурна парадигма, психологічний підхід, прагматичний синтаксис. Питання відповідності застосування європейської моделі синтаксису при вивченні неєвропейських мов.

Тема 6. Головні проблеми синтаксису сучасної японської мови (продовження).

Структурно-статичний напрям, складність його застосування для дослідження японської мови. Функціонально-семантичний синтаксис. Синтаксичні дослідження у сучасній Україні. Зв'язок між локутивною силою речення та його когнітивним змістом.

Тема 7. Головні критерії класифікації речень в японській мові.

Система типів японського речення. Підсистеми елементарних та похідних речень. Десять аспектів японського речення. Проблема врахування при класифікації речень критерію реальності / ірреальності. Просте речення.

Тема 8. Головні критерії класифікації речень в японській мові (продовження).

Питання класифікації речень з двома підметами (тематичним та рематичним) і одним присудком. Складне речення. Сурядне речення. Характер речення: розповідні, питальні, наказові, емоційні речення. Класифікація речень за типом комунікативного наміру: самовираження, роз'яснення, розгортання дії. Інші класифікації речень в японській мові.

Тема 9. Класифікація та характеристика членів речення в японській мові.

Поняття члена речення. Специфіка диференціації членів речення в японській мові. Формально-синтаксичні та семантико-синтаксичні члени

речення. Субстанціальні й предикатні семантико-синтаксичні відношення. Традиційний поділ членів речення в японському мовознавстві.

Тема 10. Класифікація та характеристика членів речення в японській мові (продовження).

Підходи до класифікації членів речення першої категорії (формальний та ієрархічно-релятивний). Члени речення другої категорії. Присубстантивні та приакцидентні означення. Члени речення співіснування, члени речення приєднання, незалежні члени речення, члени речення управління.

Тема 11. Головні та другорядні члени речення.

Головні члени речення. Формально-синтаксична структура простого речення: підмет і присудок та семантико-синтаксична структура: предикат і його валентність. Називний тематичний відмінок, називний рематичний відмінок, називний загальний відмінок. Другорядні члени речення.

Тема 12. Складнопідрядні речення.

Загальна диференціація складнопідрядних речень. Десять аспектів речення в японській мові. Проблема класифікації складних речень японської мови. Класифікація речень з точки стилістичного синтаксису: нейтральні речення та стилістично забарвлені речення.

Тема 13. Умовні конструкції у складнопідрядному реченні.

Два типи умовних конструкцій: прямий зв'язок та зворотній зв'язок. Паралельне функціонування умовних форм у різних семантичних типах умовних конструкцій. Відношення обумовленості між предикативними частинами речень з умовними конструкціями. Огляд видів класифікації японських умовних конструкцій: 1) форми, що виражають причину, 2) власне умовні форми, 3) умовно-допустові форми

Тема 14. Умовні конструкції у складнопідрядному реченні (продовження).

Семантико-синтаксична класифікація умовних конструкцій сучасної японської мови. Підрядні речення, що співвідносяться з обставинами умови, причини, наслідку та допустовості. Речення із синтетичними (безсполучниковими) та аналітичними (сполучниковими) єднальними формами.

Тема 15. Умовні конструкції у складнопідрядному реченні (продовження).

Конструкції з прямим та зворотним зв'язком. Власне умовні (кондиційні) конструкції, причинно-наслідкові конструкції, допустові конструкції, протиставні конструкції.

Тема 16. Синтаксичний рівень японської мови як індикатор світоглядних основ японського етносу.

Специфіка синтаксису японської мови, заснована на базовій структурі японського речення та особливостях членів речення із фокусом уваги на єднальних засобах. Етноспецифіка, заснована на особливостях застосування відмінкових показників японського іменника. Головні форми словозміни як

засоби об'єктивації пізнавальної діяльності японського етносу на синтаксичному рівні.

Тема 17. Головні особливості когнітивно-мовної репрезентації часу в японській лінгвокультурі.

Проблема об'єктивного та ефективного висвітлення головних особливостей репрезентації часу формальними засобами категорії граматичного часу в сучасній японській мові. Категорія граматичного часу в японській мові як систему формальних засобів. Семантико-синтаксичний потенціал засобів вираження часу в японській мові. Специфіка сприйняття й осмислення часу представниками японської лінгвокультури через головні особливості його репрезентації на синтаксичному стратумі японської мови.

Тема 18. Граматична категорія стану дієслова та особливості репрезентації суб'єктно-об'єктних відношень в японській мові.

Головні субкатегорії у складі категорії граматичного стану японської мови. Категорія граматичного стану та ідіоматичність мовлення. Зв'язок категорії перехідності/неперехідності дієслова з категорією граматичного стану. Активний стан (能動態). Пасивний стан (受動態). Спонукальний стан (使役態). Спонукально-пасивний стан (使役動詞の受動態).

Тема 19. Маніфестації акту надання/отримання в японській мові.

Дієслівна категорія директиву як центральна складова механізму маніфестацій акту надання/отримання в японській мові. Система регулярних граматичних засобів вираження надання/отримання в японській мові (授受表現). Ключові параметри 行動 (дія), 決定権 (право вирішувати), 利益 (вигода) під час маніфестації акту надання/отримання. Урахування параметру ウチーソト (“свій” – “чужий”).

Тема 20. ウナギ文 як граматичний феномен японської мови.

Верифікація лінгвокультурної своєрідності речень типу ウナギ文. Спроби пов'язати лексико-синтаксичну структуру ウナギ文 з ідеографічною інтерпретацією висловлювань. Парафразний вираз як «формат запису інтерпретації» ウナギ文. Рекомендовані способи передачі ウナギ文 засобами інших національних мов.

Тема 21. Актуальне членування речення як граматична та лінгводидактична проблема.

Актуальне членування речення: предмет мовлення і те, що про нього говориться (засоби граматичного оформлення в японській мові). Тема і рема, психологічний (логічний) суб'єктом і психологічний (логічний) предикат. “Проблема ～は та ～が” в японській мові та потенційні шляхи її подолання.

Історія мови

Тема 1. Зародження та формування японських лінгвістичних учень.

Періодизація історії японського мовознавства. Головні підходи до класифікації частин мови. Коментаторська література в Японії з точки зору досліджень з граматики. Вчення про дієвідмінювання. Проблема розмежування сфер морфології та синтаксису.

Тема 2. Вплив ідей європейського та американського мовознавства на дослідження граматики в Японії.

Головні течії, що справили вплив на розвиток мовознавства в Японії. Поширення ідей структуралізму в Японії. Вплив дескриптивної лінгвістики на розвиток мовознавчих досліджень на теренах Японії. Особливості дослідження японської мови Б. Блоком. Генеративізм та японська лінгвістика.

Тема 3. Головні віхи історії формування фонетичної системи японської мови.

Особливості японського прочитання ієрогліфів (漢字音). Правила складопоеднання у прадавній період (上代の音節結合の法則). Фонетична модифікація приголосного рядку “ха” (ハ行子音の原音). Особливості вимови мор рядків “са” і “та” (サ行音タ行音). Озвончені та оглушені приголосні (濁音と半濁音). Особливості японської вимови в епоху Нара. Текст “古事記” з точки зору фонології. Фонетичні особливості віршів “Адзума-ута”.

Тема 4. Головні історичні зміни словникового складу японської мови.

Стародавня лексика і тексти: питома японська лексика 和語, лексика китайського походження 漢語, головні особливості японської мови прадавньої доби, лексика і тексти епохи Нара. Лексичні особливості японських класичних творів від давніх часів до Середньовіччя. Лексичні особливості жіночої літератури епохи Хейан. Японські тексти 和文 і характерна для них лексика, вірші жанру 和歌 (“вака”) і тогочасна поетична лексика. Видозмінені китайськомовні тексти 変体漢文 і службові слова 記録語, китайсько-японські змішані тексти 和漢混淆文 і характерна для них лексика. Поширення лексики китайського походження. Лексичні запозичення до японської мови з інших національних мов у різні часи. Лексика епохи Мейджі та після неї.

Тема 5. Історія японської фразеології.

Зародження японських прислів'їв в епоху Хейан. Видання першого в Японії словника прислів'їв 世俗諺文 (“Седзокугеммон”). Паремійні одиниці, створені в Японії в середині епохи Едо на основі китайських джерел. 狂歌 («дика» або «божевільна поезія», популярний пародійний піджанр японської поезії танка). Прислів'я, що виникли у середовищі військових у період Сенгоку.

Тема 6. Історія японської писемності.

Дописемний період. Запозичення ієрогліфіки. Абетка ман'югана. Перехідна абетка согана. Виникнення абетки хірагана. Виникнення абетки катакана. Позначки ヲコト点 для розмітки китайського тексту 漢文. Особливості

використання ієрогліфів. Еволюція правил використання абеток (定家仮名遣い, 仮名文字遣い, 契沖仮名遣い, 現代仮名遣い).

Тема 7. Визначні японські мовознавці та їхні основні праці

Нідзьо Йошімото (二条良基), Сога (蘇我), Шьохо (勝宝), Фудживара Іка (藤原伊家), Сасаібе Нобуцура (雀部信頼), Мотоорі Норінага (本居宣長), Фуджитані Наріакіра (富士谷成章), Кейчю (契沖), Танігава Котосуга (谷川士清), Камо-но Мабучі (賀茂真淵), Тодзьо Гімон (東条義門), Судзукі Акіра (鈴木胤), Мотоорі Харуніва (本居春庭), Одзава Роан (小沢蘆庵), Курокава Харумура (黒川春村), Тоґаші Хірокаґе (富樫広蔭), Цуруміне Шіґенобу (鶴峰戊申), Оцукі Фуміхіко (大槻文彦), Ямада Йошіо (山田孝雄), Мацушіта Дайдзабуру (松下大三郎), Кобаяші Хідео (小林英夫), Хашімото Шінкічі (橋本進吉), Хатторі Шіро (服部四郎), Токієда Мотокі (時枝誠記), Кіндаїчі Харухіко (金田一春彦).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Стилістика

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

Тема 1. Завдання, предмет, структура та ключові поняття стилістики.

Завдання та предмет стилістики. Літературознавча та лінгвістична стилістика. Зв'язок стилістики з іншими мовознавчими дисциплінами. Виразні та зображувальні засоби мови. Фігури мовлення. Функціональна стилістика. Експресивні та функціональні стилі.

Тема 2. Стилістика у світлі японської мовознавчої традиції.

Японський погляд на стилістику: 文章論 та 文体論 як типологічна та специфічна стилістика. Семантико-графічний та лексико-граматичний аспекти стилістики японської мови.

Тема 3. Поняття норми у стилістиці.

Мовна норма, її характерні ознаки. Стилістичний прийом, його місце та значення у межах норми, стилістичний ефект. Загальномовна норма, літературна норма, стильова норма та стилістична норма. Ймовірнісне прогнозування.

Тема 4. Експресивні стилі та реєстри мовлення.

Експресивні стилі, їх роль та значення у порівнянні з функціональними стилями. Експресивні стилі сучасної японської мови. Лексика японської мови з точки зору стилістичної диференціації. Мовленнєва виразність та переносне значення.

Тема 5. Індивідуальний стиль.

Індивідуальний стиль як індивідуальна творча манера автора. Характеристики, за допомогою яких характеризується ідіостиль. Сильові течії та напрями.

Тема 6. Текст як категорія лінгвостилістики.

Поняття тексту. Параметри тексту, його приналежність до певного стилю та жанру. Підходи до вивчення тексту: лінгвоцентричний, текстоцентричний, антропоцентричний, когнітивний. Методи дослідження тексту. Ознаки тексту: когерентність та когезія. Спільний компонент думки. Синтаксичні моделі поєднання речень. Анафора і катафора.

Тема 7. Стилїстика і культура мовлення.

Проблема культури мовлення у сучасній японській мові, діяльність Наукового товариства вивчення етикетного мовлення Японії. Функції мовленнєвого етикету. Мовленнєві засоби вираження соціальних взаємин та міжособистісних стосунків.

Тема 8. Стилїстика і культура мовлення (продовження).

Японський та український мовленнєвий етикет. Тональність спілкування. Мовленнєвий акт та мовленнєва дія. Комунікативна інтенція та різні типи мовленнєвих дій: самовираження, роз'яснення, спонування. Знакове посередництво та форма мовлення. Рівні змісту повідомлення.

Тема 9. Стилїстична семасіологія.

Предмет вивчення стилїстичної семасіології. Стилїстичні фігури. Фігури якості: метафорична, метонімічна, змішана групи. Фігури відношень: відношення тотожності, відношення протилежності, відношення нерівності. Евфемізми та дисфемізми.

Тема 10. Фонетична стилїстика.

Виконавчі та авторські засоби фонетичної стилїстики. Евфонія, вчення про милозвучність. Гра слів як стилїстичний засіб.

Тема 11. Графічна стилїстика.

Особливість змішаного ієрогліфічно-фонетичного письма японської мови. Вертикальне і горизонтальне письмо. Стилїстичні прийоми у письмі: злите і роздільне написання, використання розділових знаків, використання ієрогліфів та кани, використання різних складових абеток, використання японських національних засобів письма та латиниці. Особливості каліграфічної графостилїстики.

Тема 12. Лексична стилїстика.

Лексико-семантичний варіант (ЛСВ) та його значення для стилїстики. Лексична валентність, морфологічна валентність, синтаксична валентність. Компоненти значення: емоційний, оцінний, експресивний. Інтенсифікатори та стилїстичний компонент значення. Стилїстичні функції специфічних прошарків лексики: неологізмів, екзотизмів, проофесіоналізмів, жаргонізмів. Стилїстичні функції окремих за походженням прошарків японської лексики. Стилїстичні синоніми.

Тема 13. Стилїстичні функції засобів словотвору.

Афіксація як один з найголовніших способів розмовного словотвору. Стилiстичні функції афіксів. Напiвфункціональний характер бiльшості афіксів.

Тема 14. Синтаксична стилістика.

Синтаксичні виразні засоби японської мови. Еліпсис як одна з найхарактерніших рис японського синтаксису. Використання еліпсису у різних комунікативних ситуаціях. Інші стилістичні засоби стилістики: повтор (нерозчленований та розчленований), замовчування, номінативне речення, асиндетон, інверсія, парцеляція. Особливі форми синтаксичного зв'язку між реченнями: обособлення, вживання сурядного зв'язку замість підрядного риторичне питання.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

VII семестр

Лексикологія

	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1.	Відвідування практичних занять	1	14	14
2.	Відвідування лекцій	-	-	-
3.	Робота на практичному занятті	10	14	140
4.	Виконання завдання з самостійної роботи	5	5	25
5.	Проміжний модульний контроль	25	2	50
	Максимальна кількість балів	229		
	Коефіцієнт розрахунку рейтингових балів	Визначається спільно з дисциплінами блоку		

Теоретична граматики

	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1.	Відвідування практичних занять	1	21	21
2.	Відвідування лекцій	-	-	-
3.	Робота на практичному занятті	10	21	210
4.	Виконання завдання з самостійної роботи	5	5	25
5.	Проміжний модульний контроль	25	3	75
	Максимальна кількість балів	331		

Коефіцієнт розрахунку рейтингових балів	Визначається спільно з дисциплінами блоку
--	--

Історія мови

	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1.	Відвідування практичних занять	1	7	7
2.	Відвідування лекцій	-	-	-
3.	Робота на практичному занятті	10	7	70
4.	Виконання завдання з самостійної роботи	5	5	25
5.	Проміжний модульний контроль	25	1	25
	Максимальна кількість балів	127		
	Коефіцієнт розрахунку рейтингових балів	Визначається спільно з дисциплінами блоку		

VIII семестр

Стилістика

	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1.	Відвідування практичних занять	1	14	14
2.	Відвідування лекцій	-	-	-
3.	Робота на практичному занятті	10	14	140
4.	Виконання завдання з самостійної роботи	5	5	25
5.	Проміжний модульний контроль	25	2	50
	Максимальна кількість балів	229		
	Разом	916		
	Коефіцієнт розрахунку рейтингових балів	$60/229+331+127+229=0,06$		

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

(Лексикологія, Теоретична граматики, Історія мови, Стилістика)

Дисципліна передбачає такі види самостійної роботи студентів:

Види самостійної роботи:

- самостійна робота в аудиторії під керівництвом викладача у вигляді запланованих консультацій;
- самостійна позааудиторна робота студентів над виконанням домашніх завдань навчального і творчого характеру (у тому числі з використанням електронних ресурсів);

- самостійний пошук і аналіз додаткової інформації за темами, які передбачені програмою;
- підготовка до практичних занять і поточного контролю;
- реферування статей та інших матеріалів;
- опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел;
- підготовка доповіді на одну з вивчених тем.

Критерії оцінювання роботи

Назва діяльності	Академічний контроль	Бали	Термін виконання
1. Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел, відповіді на питання для самоконтролю.	Конспект, індивідуальне опитування, фронтальне опитування, експрес-тестування, співбесіда	5	Протягом семестру
2. Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел, відповіді на питання для самоконтролю.	Конспект, індивідуальне опитування, фронтальне опитування, експрес-тестування, співбесіда	5	Протягом семестру
3. Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел, відповіді на питання для самоконтролю.	Індивідуальне опитування, проектна діяльність	5	Протягом семестру
4. Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел, відповіді на питання для самоконтролю.	Індивідуальне опитування, проектна діяльність	5	Протягом семестру
5. Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел, відповіді на питання для самоконтролю.	Індивідуальне опитування, проектна діяльність	5	Протягом семестру
Разом: 82 год. (в межах блоку)	Разом: по 25 балів З кожної дисципліни блоку		

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Кожний модуль включає бали за *модульну контрольну роботу* (модульний контроль).

Форма проведення: письмова

Максимальна кількість балів: 25 балів

Критерії оцінювання: модульна контрольна робота включає 5 завдань, правильне виконання яких оцінюється у 5 балів.

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення: письмова (тест).

Тривалість проведення: 60 хвилин.

Максимальна кількість балів: 40 балів

Критерії оцінювання: екзамен відбувається у формі тесту, який містить 40 запитань, правильна відповідь на кожне запитання оцінюється в 1 бал.

6.5 Орієнтовний перелік тем для семестрового контролю.

1. Лексикологія як наука про слово.
2. Слово як одиниця мовної системи. Слово та його значення.
3. Системні відношення лексичних одиниць
4. Історичні зміни у словниковому складі японської мови.
5. Власні назви у японській мові.
6. Ономатопоетична лексика у сучасній японській мові.
7. Стилiстичні аспекти лексичних одиниць.
8. Функціонально-стилiстична диференціяція японської лексики.
9. Термінологія у японській мові.
10. Японська фразеологія.
11. Словотвір у японській мові.
12. Загальні питання граматики.
13. Основні граматичні категорії японської мови.
14. Граматичне вчення про слово в японській мові. Проблема визначення слова.
15. Предмет і завдання синтаксису.
16. Головні проблеми синтаксису сучасної японської мови.
17. Головні критерії класифікації речень в японській мові.
18. Класифікація та характеристика членів речення в японській мові.
19. Складнопідрядні речення.
20. Умовні конструкції у складнопідрядному реченні.
21. Завдання, предмет, структура та ключові поняття стилістики.
22. Поняття норми у стилістиці.
23. Експресивні стилі та реєстри мовлення.
24. Індивідуальний стиль.
25. Текст як категорія лінгвостилістики.
26. Стилiстика і культура мовлення.
27. Стилiстична семасіологія.
28. Фонетична стилістика.
29. Графічна стилістика.
30. Лексична стилістика.

31.Стилістичні функції засобів словотвору.

32.Синтаксична стилістика.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Рейтин- гова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

**7. Навчально-методична карта дисципліни
«Теоретичні питання східної мови»**

Разом 240 год.: **Лексикологія** – практичні заняття – 28 год., самостійна робота – 23 год., модульний контроль – 4 год., семестровий контроль – 5 год.; **Теоретична граматики** – практичні заняття – 42 год., самостійна робота – 32 год., модульний контроль – 6 год., семестровий контроль – 10 год.; **Історія мови** – практичні заняття – 14 год., самостійна робота – 9 год., модульний контроль – 2 год., семестровий контроль – 5 год.; **Стилістика** – практичні заняття – 28 год., самостійна робота – 18 год., модульний контроль – 4 год., семестровий контроль – 10 год.; іспит

	Семестр 7			
Модуль	Змістовий модуль I (Лексикологія)	Змістовий модуль II (Теоретична граматики)	Змістовий модуль III (Історія мови)	Змістовий модуль IV (Стилістика)
Кількість балів за модуль	229	331	127	229
Відвідування практичних занять	16*14=14	16*21=21	16*7=7	16*14=14
Робота на практичних заняттях	106*14=140	106*21=210	106*7=70	106*14=140
Модульний контроль	256*2=50	256*3=750	256*1=25	256*2=50
Самостійна робота	56*5=25	56*5=25	56*5=25	56*5=25
Види поточного контролю	Семестровий контроль – іспит (30 год – 40 балів)			
Разом за рік	916			

8. Рекомендовані джерела Основна література

1. 石黒 圭. 日本語文章チェック事典. 東京：東京堂出版, 2021. 384頁.
2. 上田万年, 新村 出. 日本語の歴史と語源 増補版: 言語の変遷ということ. 東京：国語国文学研究会, 2020. 179頁.
3. 釘貫亨. 日本語の発音はどう変わってきたか-「てふてふ」から「ちょうちょう」へ、音声史の旅 (中公新書 2740). 東京：中央公論新社, 2023. 264頁.
4. 倉島 節尚. 中高生からの日本語の歴史 (ちくまプリマー新書). 東京：筑摩書房, 2019. 230頁.
5. くらべてわかる日本語表現文型辞典 初中級編 / 大阪YWCA ほか 編. 東京：Jリサーチ出版, 2022. 208頁.
6. 語彙論と文法論をつなぐ-言語研究の拡がりを見据えて (ひつじ研究叢書(言語編) 第186巻) / 斎藤倫明, 修徳健 編. 東京：ひつじ書房, 2022. 368頁.
7. 語源500 面白すぎる謎解き日本語 (KAWADE夢文庫) / ред. 日本語倶楽部. 東京：河出書房新社, 2019. 351頁.
8. 日本語の歴史 (コーパスで学ぶ日本語学) / 田中 牧郎 ほか. 東京：朝倉書店, 2020. 180頁.
9. 日本語文法 23巻1号 / 日本語文法学会 編. 東京：くろしお出版, 2023. 274頁.
10. 日本語文法史キーワード事典 / 青木博史, 高山善行 編. 東京：ひつじ書房, 2020. 164頁.
11. 野村 剛史. 日本語の焦点 日本語「標準形」の歴史 話し言葉・書き言葉・表記 (講談社選書メチエ). 東京：講談社, 2019. 272頁.
12. 深江 新太郎. 生活者としての外国人向け 私らしく暮らすための日本語ワークブック. 東京：アルク, 2021. 147頁.
13. 深澤 愛. 現代日本語をちゃんと説明するための古典文法入門: 日本語教師読本 10. 東京, 2022. 147頁.
14. 星井七億. 百合えっち文体練習. 東京：Kindle, 2019. 100頁.
15. 村上 謙. 近世後期上方語の研究 関西弁の歴史. 東京：花鳥社, 2023. 336頁.

Додаткова

1. 石黒 圭. 段落論 日本語の「わかりやすさ」の決め手. 東京：光文社, 2020. 264頁.
2. 田近 洵一. くわしい 中学国文法 (中学くわしい). 東京：文英堂, 2021. 288頁.
3. 高沢公信. 古井由吉: その文体と語りの構造. 東京：西田書店, 2023. 200頁.
4. 辻孝宗. 一度読んだら絶対に忘れない国語の教科書. 東京：SBクリエイティブ

ブ, 2023. 256頁.

5. 山下 暁美, 沢野 美由紀. 改訂版 書き込み式でよくわかる 日本語教育文法講義ノート (日本語教師ハンドブック). 東京: アルク, 2019. 182頁.